

Examen HAVO 2010

tijdvak 1
maandag 31 mei
13.30 - 16.30 uur

management & organisatie

tevens oud programma

management & organisatie

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 34 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 63 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Handelsonderneming De Vries verkoopt één type pop. Verder zijn er geen activiteiten die een bijdrage leveren aan het resultaat.

Verwachte gegevens voor het jaar 2009:

- De verkoopprijs van één pop is als volgt opgebouwd:

inkoopprijs	€ 12,00
inkoopkosten	<u>€ 0,60</u>
vaste verrekenprijs	€ 12,60
overheadkosten	<u>€ 3,15</u>
kostprijs	€ 15,75
nettowinstopslag	<u>€ 1,26</u>
verkoopprijs	€ 17,01
- De afzet zal 70.000 stuks zijn.
- Het aantal in te kopen poppen zal gelijk zijn aan het aantal poppen dat verkocht zal gaan worden.

Gerealiseerde gegevens over het jaar 2009:

- De afzet is 68.000 stuks.
- Het aantal ingekochte poppen is gelijk aan het aantal verkochte poppen.
- inkoopprijs   €   11,95
- verkoopprijs   €   17,01
- inkoopkosten   € 41.500
- overheadkosten   € 224.000

Het gerealiseerde resultaat op de inkoopprijs is € 3.400,- voordelig en het gerealiseerde resultaat op de overheadkosten is € 9.800,- nadelig.

De Vries berekent het resultaat op inkopen door het resultaat op de inkoopprijs en het resultaat op de inkoopkosten bij elkaar op te tellen.

- 2p   **1**   Bereken over 2009 het gerealiseerde resultaat op inkopen en vermeld erbij of dit resultaat voordelig of nadelig is.
- 2p   **2**   Bereken over 2009 het gerealiseerde verkoopresultaat en vermeld erbij of dit resultaat voordelig of nadelig is.
- 2p   **3**   Bereken over 2009 met behulp van het gerealiseerde verkoopresultaat het gerealiseerde bedrijfsresultaat en vermeld erbij of dit resultaat voordelig of nadelig is.
- 2p   **4**   Bereken over 2009 het gerealiseerde bedrijfsresultaat door de totale opbrengsten (TO) te verminderen met de totale kosten (TK) en vermeld erbij of dit resultaat voordelig of nadelig is.

Opgave 2

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 1 tot en met 4.

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Schildersbedrijf De Regenboog (zie informatiebron 1) zal op advies van zijn accountant zijn ondernemingsvorm omzetten in een besloten vennootschap (bv).

- 2p **5** Op basis van welke twee gegevens uit informatiebron 1 blijkt dat schildersbedrijf De Regenboog vóór de omzetting van haar ondernemingsvorm een vennootschap onder firma (vof) is?

Door de omzetting van de vof in een bv zal er een verandering optreden in de belasting die over de winst moet worden betaald.

- 1p **6** Hoe heet de belasting die door een bv over de winst betaald moet worden?

Naast de verandering van de belasting over de winst heeft een omzetting naar een bv ook andere consequenties.

- 2p **7** Noem twee voordelen voor de eigenaren van een bv vergeleken met een vof.

De heer H. Overmars van woningcorporatie Bosch & Lommer heeft in oktober 2009 bij schildersbedrijf De Regenboog een offerte aangevraagd voor het buitenschilderwerk in 2010 van het woningencomplex van de corporatie. Het gaat om 50 woningen, type luxe twee-onder-een-kapwoningen, in de wijk Sparrendal. De woningen zijn achttien jaar oud.

Het bedrag van de offerte bedraagt € 169.400,-.

Woningcorporatie Bosch & Lommer heeft een voorziening voor schilderwerk opgebouwd van € 2.800,- per woning en kan op basis van deze opgebouwde voorziening niet akkoord gaan met de offerte.

Een voorziening behoort evenals schulden tot het vreemd vermogen van een onderneming.

- 2p **8** Noem de twee kenmerkende verschillen van een voorziening ten opzichte van schulden.

Schildersbedrijf De Regenboog wil toch graag deze grote klant binnenhalen. De Regenboog gebruikt hiervoor als uitgangspunt de kortingsregelingen (*zie informatiebron 2*). Daarnaast biedt zij deze klant een meerjaren-onderhoudscontract aan (*zie informatiebron 4*).

Kortingsregelingen

Schildersbedrijf De Regenboog maakt op basis van de kortingsregelingen en verdere kostengegevens (*zie informatiebron 3*) een nieuwe offerte voor de woningcorporatie.

- 2p **9** Bereken het aantal manuren dat nodig is om alle woningen te schilderen.
- 4p **10** Bereken het bedrag van de nieuwe offerte. Vul hiertoe de uitwerkbijlage horende bij deze vraag in.
- 1p **11** Kan de woningcorporatie op basis van de opgebouwde voorziening nu wel akkoord gaan met het bedrag van de nieuwe offerte? Motiveer het antwoord door middel van een berekening.

Door het aanbieden van offertes op basis van de kortingsregeling van de “Winterschilder” kan het schildersbedrijf meer opdrachten binnenhalen.

- 1p **12** Noem een ander economisch voordeel voor schildersbedrijf De Regenboog om deel te nemen aan de brancheregeling van de “Winterschilder”.

Onderhoudscontract

De woningcorporatie Bosch & Lommer wil, indien zij de offerte voor het schilderen aanvaardt, ook een onderhoudscontract voor de komende 10 jaar afsluiten bij De Regenboog.

Schildersbedrijf De Regenboog biedt de woningcorporatie de volgende twee mogelijkheden aan (*zie informatiebron 4*):

- Normaal contract
- Uniplan contract

Het maken van een vaste prijsafpraak bij het Uniplan contract levert risico's op voor het schildersbedrijf.

- 1p **13** Noem een voorbeeld van een prijsrisico dat het schildersbedrijf loopt bij het maken van vaste prijsafspraken.

De eindwaarden van de bedragen die bij de beide onderhoudscontracten ontvangen moeten worden, zijn aan het eind van 10 jaar op basis van 6% samengestelde interest per jaar:

Normaal contract   € 13.027,16

Uniplan contract   € 12.923,77

- 2p **14** Door welke twee oorzaken zijn de eindwaarden bij beide contracten niet aan elkaar gelijk?
- 1p **15** Geef, ondanks de risico's en de lagere eindwaarde, een reden waarom De Regenboog de voorkeur geeft aan een Uniplan contract boven een Normaal contract.

Opgave 3

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Gegeven is:

Balans van Gilba per 1 januari 2010			
debet			credit
Gebouw	€ 200.000	Eigen vermogen	€ 231.810
Inventaris	€ 39.500	Geldlening	€ 30.000
Voorraad	€ 19.800	Crediteuren	€ 14.500
Debiteuren	€ 12.320		
Vooruitbetaalde verzekeringspremie	€ 600		
Rabobank	€ 3.200		
Kas	€ 890		
	<u>€ 276.310</u>		<u>€ 276.310</u>

- 1p **16** Uit welke post op de balans blijkt dat Gilba de permanentie toepast?

Gilba heeft het volgende overzicht gemaakt van haar verwachte inkopen en verwachte verkopen voor het eerste kwartaal van 2010.

	bedrag	contant	op rekening	krediettermijn
inkopen	€ 150.000	20%	80%	1 maand
verkopen	€ 200.000	70%	30%	2 maanden

De inkopen en verkopen vinden gelijkmatig gespreid binnen het kwartaal plaats. Op de verkopen wordt een brutowinst behaald van 40% van de verkoopwaarde. De goederen worden bij de inkopen direct ontvangen en bij de verkopen direct afgeleverd.

De krediettermijnen van debiteuren en van crediteuren zijn ten opzichte van 2009 onveranderd.

Door de verwachte inkopen en verkopen in het eerste kwartaal van 2010 zullen er mutaties optreden in balansposten.

- 2p **17** Bereken de verwachte waarde van de balanspost Voorraad aan het einde van het eerste kwartaal van 2010.
- 2p **18** Bereken de verwachte waarde van de balanspost Debiteuren aan het einde van het eerste kwartaal van 2010.

De verwachte inkopen en verkopen van het eerste kwartaal van 2010 hebben gevolgen voor de liquiditeitsbegroting en de resultatenbegroting van het eerste kwartaal van 2010.

- 3p **19** Bereken het totale bedrag dat als gevolg van de verkopen wordt opgenomen op de liquiditeitsbegroting van het eerste kwartaal van 2010.

Opgave 4

Firma Op den Berg is een handelsonderneming in eieren en maakt gebruik van een eiersorteermachine. Omdat deze machine traag is en steeds meer storingen gaat vertonen, zal Op den Berg deze machine gaan vervangen. Bij de aanschaf van een nieuwe eiersorteermachine heeft Op den Berg de keuze uit de typen SE I en SE II.

Van SE I is het volgende gegeven:

aanschafwaarde	€ 300.000,-
restwaarde	€ 20.000,-
levensduur	4 jaar
constante kosten (exclusief afschrijving) per jaar	€ 30.000,-
variabele kosten per 100.000 eieren	€ 1.000,-
capaciteit per jaar in eieren	6 miljoen

De firma verwacht jaarlijks 5 miljoen eieren te sorteren en te verkopen.

Op den Berg schrijft op haar machine af met jaarlijks gelijke bedragen.

1p **20** Bereken de jaarlijkse afschrijvingskosten van sorteermachine SE I.

Op den Berg rekent de afschrijvingskosten van de sorteermachine tot de constante kosten.

1p **21** Waarom zal Op den Berg deze afschrijvingskosten tot de constante kosten rekenen?

In de uitwerkbijlage bij deze opgave is de grafiek van de totale kosten van sorteermachine SE II weergegeven.

2p **22** Teken in deze uitwerkbijlage de totale kostenlijn van sorteermachine SE I.

Op den Berg baseert haar keuze van de machine op de jaarlijkse totale kosten.

2p **23** Welke sorteermachine zal Op den Berg aanschaffen? Motiveer het antwoord met behulp van de ingevulde uitwerkbijlage.

Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 5 tot en met 7.

De Gelderse voetbalvereniging VmK 88 (Voetballers met Karakter) heeft als doel: "Het doen beoefenen en begunstigen van de voetbalsport in al zijn verschijningsvormen".

- 1p **24** In welk officieel document wordt het doel van een vereniging vastgelegd?

In informatiebron 5 is de balans per 1 juli 2008 van de vereniging opgenomen en in informatiebron 6 staat de (gedeeltelijke) staat van baten en lasten voor het verenigingsjaar 2008-2009 (1 juli 2008 – 30 juni 2009). Informatiebron 7 geeft aanvullende informatie over de contributies.

- 3p **25** Bereken de contributiebatens over het verenigingsjaar 2008-2009.

- 2p **26** Bereken het eigen vermogen op 1 juli 2009.

In de Algemene Ledenvergadering van 12 september 2009 heeft het bestuur van VmK 88 haar zorg uitgesproken over de prestaties van de voetbalvereniging. Niet alleen de sportieve prestaties (het eerste elftal is het afgelopen verenigingsjaar gedegradeerd), maar ook de financiële situatie is verre van rooskleurig.

Het eigen vermogen is negatief en het bestuur doet in de vergadering daarom twee voorstellen ter verbetering van deze vermogenspositie per 1 juli 2010.

- a Het verhogen van de sponsorbijdrage
- b Het verhogen van de brutowinstmarge op de kantineverkoop

a. Het verhogen van de sponsorbijdrage

Baro bv sponsort al jaren VmK 88 en betaalt voor de vereniging de interest over de lening bij de Rabobank. De sponsorcommissie zal proberen die afspraak ongedaan te maken en Baro bv te overreden om in plaats daarvan VmK 88 jaarlijks voor € 2.000,- te sponsoren.

De geschatte opbrengst van overige nieuwe sponsors zal in totaal € 5.000,- zijn.

- 2p **27** Bereken het bedrag dat de hoofdsponsor Baro bv in het verenigingsjaar 2009 - 2010 extra moet betalen, indien zij akkoord gaat met het voorstel van de sponsorcommissie.

b. Het verhogen van de brutowinstmarge op de kantineverkoop

De penningmeester vindt dat de brutowinstmarge op de kantineverkoop aan de lage kant is. Hij stelt voor deze marge te verhogen van 28% naar 40% van de omzet. Verwacht wordt wel dat de omzet in het verenigingsjaar 2009 - 2010 hierdoor met 10% zal dalen ten opzichte van het verenigingsjaar 2008 - 2009.

- 4p **28** Bereken met welk bedrag de brutowinst in het verenigingsjaar 2009 - 2010 naar verwachting zal toenemen door de verhoging van de brutowinstmarge op de kantineverkoop.

De penningmeester van de vereniging meldt dat er bij ongewijzigd beleid een negatief saldo van € 6.054,- van baten en lasten over het verenigingsjaar 2009 - 2010 te verwachten is.

Na alle plannen van het bestuur te hebben aangehoord, steekt één van de leden, Els Stekelenburg, geëmotioneerd haar vinger op. Zij twijfelt sterk aan de haalbaarheid van de voorstellen. Els stelt voor om uit te rekenen hoe groot een eventuele eenmalige contributieverhoging voor het verenigingsjaar 2009 - 2010 voor alle 800 leden zou moeten zijn om zo het verwachte negatieve eigen vermogen per 1 juli 2010 volledig weg te werken.

- 2p **29** Bereken de benodigde contributieverhoging per lid in het verenigingsjaar 2009 - 2010.

Het bestuur waardeert het voorstel van Els, maar is het er niet mee eens.

- 1p **30** Geef een bezwaar dat het bestuur zou kunnen hebben tegen het voorstel van Els.

Opgave 6

In deze opgave blijven beleggingskosten en dividend buiten beschouwing.

Riska Loos heeft een beleggingsrekening geopend bij haar bank en kocht op 1 februari 2006 en op 1 februari 2008 telkens een pakket van 500 aandelen Fartis tegen de op dat moment geldende beurskoers.

De ontwikkeling van de beurskoers van het aandeel Fartis is als volgt:

Datum	Beurskoers van aandeel Fartis
1 februari 2006	€ 20,-
1 februari 2008	€ 25,-
1 december 2008	€ 26,10

Op 31 december 2008 noteerde het aandeel Fartis 20% lager dan op 1 december 2008.

- 2p **31** Bereken de waarde van de beleggingsportefeuille van Riska op 31 december 2008.
- 2p **32** Bereken met hoeveel procent de waarde van de beleggingsportefeuille van Riska op 31 december 2008 is veranderd ten opzichte van het oorspronkelijk ingelegde vermogen. Geef aan of er sprake is van een daling of stijging.

Riska besluit om minder risicovol te beleggen en zoekt op het internet naar een geschikte spaarrekening. Zij ziet dat de GIN bank 4,1% samengestelde interest per jaar vergoedt op een spaarrekening met een vaste looptijd van 3 jaar. Riska zal haar aandelenportefeuille per 31 december 2008 verkopen tegen de dan geldende beurskoers en het gehele bedrag per 1 januari 2009 op deze spaarrekening storten.

- 2p **33** Bereken het bedrag van de totale verwachte interest op deze spaarrekening over de gehele looptijd (*zie formuleblad*).

Een alternatief voor de spaarrekening is het beleggen in obligaties. Deze geven ook een vaste interestvergoeding. Stel dat Riska het gehele bedrag van de beleggingsportefeuille op 1 januari 2009 in obligaties zou hebben belegd gedurende 3 jaar met een gelijk interestpercentage als bij de spaarrekening.

- 1p **34** Leg uit waarom de totale interestvergoeding in euro's op deze obligaties lager is dan op de spaarrekening.